

Protocol Meerkunners

OBS De Hobbitstee 2020

Inhoudsopgave

1. Doel van het protocol
2. Visie van de school
3. De doelgroep
4. Selectiecriteria in de praktijk
5. Achtergrondinformatie

6. SiDi3
 - 6.1 Signaleringsfase
 - STAP 1A Lijst bij aanmelding
 - STAP 1B Jaarlijkse signalering
 - STAP 1C Initiatief van ouders

 - 6.2 Diagnosefase
 - STAP 2 De oudervragenlijst
 - STAP 3 De leerkrachtdiagnose
 - STAP 4 Toetsgegevens 1-8
 - STAP 5 De leerlingvragenlijst 3-8
 - STAP 6A Aanvullende diagnose
 - STAP 6B Onderpresteren
 - STAP 6C Versnellen of vervroegde doorstroming

 - 6.3 Uitvoeringsfase
 - STAP 7 Plan van aanpak

7. Aanbod
 - 7.1 Meerkunnerskast en meerkunnerskist
 - 7.2 Denksleutels

8. Hobbitkaart 'Meerkunners'

- Bijlage 1 Uitleg subgroepen binnen doelgroep
- Bijlage 2 Meerkunners logboek
- Bijlage 3 Overzicht denksleutels

1. Doel van het protocol

Dit protocol voorziet in een behoefte aan kennis en kunde over (hoog)begaafdheid. Door middel van dit protocol geven we leerkrachten van onze school handreikingen om de (hoog)begaafde leerling zo goed mogelijk te kunnen begeleiden.

Dit doen we op twee manieren:

1. Zo vroeg mogelijk kinderen met een ontwikkelingsvoorsprong binnen de school signaleren.
2. Inspelen op de behoeften van een (hoog)begaafd kind.
Dat houdt in:
 - Signaleren en eventueel diagnosticeren van de leerling.
 - Aanpassingen in onderwijsaanbod en begeleiding.

2. Visie van de school

De Hobbitstee werkt vanuit de volgende visie; "We beschouwen de kinderen als gelijkwaardig; ze zijn (nog) afhankelijk, maar eigenaar van hun ontwikkeling. De pijlers van ons onderwijs zijn relatie, competentie en autonomie, waardoor welbevinden en betrokkenheid zichtbaar zijn. Zo kunnen kinderen zich naar eigen vermogen ontwikkelen tot een volledig bewust persoon in de wereld. Wij zijn een school waar kinderen zich welkom voelen, ongeacht geloof of etniciteit. Waar de totale ontwikkeling wordt geïnspireerd en bevorderd door de passie en vakmanschap van samenwerkende medewerkers".

Kinderen zijn uniek en wij, De Hobbitstee, accepteren dat er verschillen zijn tussen kinderen. Vanuit deze acceptatie willen we zoveel mogelijk recht doen aan een doorgaande, ontwikkelingslijn voor de leerlingen. Daarbij rekening houdend met die verschillen op alle ontwikkelingsgebieden en kijkend naar het totale kind, werkend in een veilige en uitdagende leeromgeving.

3. De doelgroep

De Hobbitstee richt zich met dit protocol op leerlingen die behoefte hebben aan een aangepast leerstofaanbod en/of begeleidingsaanbod, omdat de reguliere lesstof en/of begeleiding hen te weinig uitdaging biedt.

Op De Hobbitstee spreken wij van 'meerkunners' en niet van (hoog)begaafden of intelligente leerlingen. Onder meerkunners verstaan we: kleuters met een ontwikkelingsvoorsprong, (hoog) intelligente en (hoog) begaafde kinderen, maar ook

kinderen die partieel begaafd zijn. Ook onderpresteerders kunnen deel uitmaken van deze doelgroep. Verdere uitleg over de verschillende subgroepen binnen de doelgroep vind je in bijlage 1.

Dit protocol richt zich dus op de meerkunners in de school die onvoldoende uitdaging vinden in de reguliere lesstof.

De reden waarom wij ervoor kiezen om de termen (hoog)begaafd en intelligent achterwege te laten is de volgende: Of een kind nu (hoog)begaafd of intelligent is, in beide gevallen vinden ze te weinig uitdaging in de reguliere lesstof en zal deze aangepast moeten worden.

Het uitgangspunt bij het lesgeven aan meerkunners is om kinderen zowel pedagogisch (sociaal-emotioneel) als didactisch (cognitief) op hun eigen manier te benaderen. Het vormgeven van onderwijs aan meerkunners begint bij de erkenning dat deze kinderen recht hebben als ieder ander kind op onderwijs op maat, ook als dat betekent dat dit onderwijs afwijkt. De onderwijsbehoefte van de leerling staat tenslotte centraal.

Belangrijk is dat alle leerkrachten op dezelfde manier tegen meerkunners aankijken. Daarbij erkennen wij dat van lang niet alle meerkunners direct zichtbaar is dat zij een aparte, structurele benadering nodig hebben die gericht is op hun begaafdheid.

4. Selectiecriteria in de praktijk

Om te bepalen of een kind in aanmerking komt voor zorgverbreding aan de bovenkant maken we gebruik van onderstaande selectiecriteria. Een meerkunner zal positief scoren op meerdere items.

Meerkunners zijn kinderen die:

- positief scoren op de groepsignalering van de SiDi 3
- eruit springen op andere signaleringslijsten, bijvoorbeeld op het gebied van de sociaal emotionele ontwikkeling
- weinig instructiebehoefte hebben op de basisstof van de groep
- snel zijn van begrip
- een goede motivatie en werkhouding hebben
- zelfstandig kunnen werken
- (veel) uitdaging nodig hebben
- bij het LVS CITO een hoge A score behalen
- goede resultaten behalen in de groep (methodegebonden toetsen)
- al een jaar versneld zijn
- een IQ van 115 of hoger (indien bekend) hebben
- niet goed presteren, maar waarvan we het vermoeden hebben dat ze 'onderpresteren'. In deze gevallen zou een IQ test uitkomst kunnen bieden

Belangrijke informatiebronnen naast toets- en observatiegegevens van de leerkracht zijn:

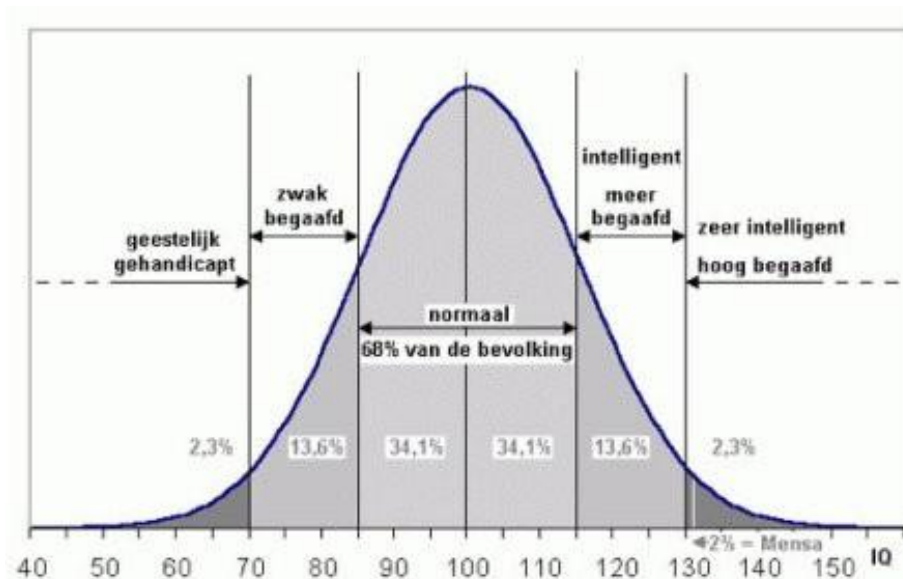
- informatie van de ouders
- informatie van derden (bijvoorbeeld peuterspeelzaal)
- informatie uit extern onderzoek

Voor de begeleiding op school is het voor ons niet van belang om te weten of een kind (hoog)intelligent dan wel (hoog)begaafd is, een intelligentieonderzoek is dan ook geen voorwaarde om in aanmerking te komen voor zorgverbreding aan de bovenkant. De meerkunners hebben extra uitdaging en moeilijkere opdrachten nodig. Uitgangspunt is het welbevinden van alle kinderen, dus ook van de meerkunners.

5. Achtergrondinformatie

Dat hoogbegaafden een hoog IQ hebben, weten we wel. Veelal wordt gedacht dat als je een hoog IQ hebt, dat je dan automatisch hoogbegaafd bent. Maar het is niet het enige kenmerk van hoogbegaafden, wel een belangrijk kenmerk.

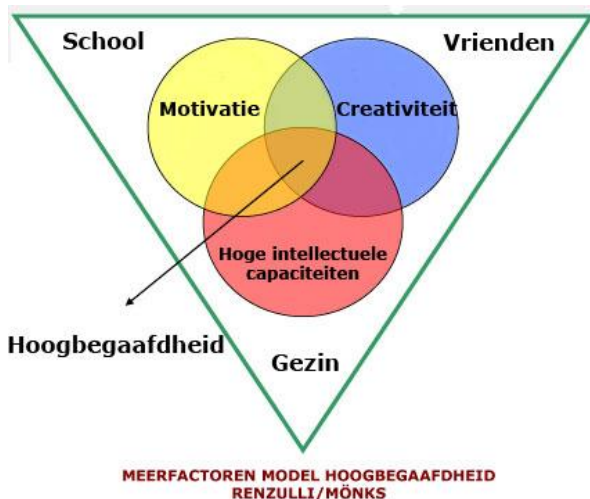
Intelligentie kan gemeten worden met een intelligentietest. Aan het begin van de vorige eeuw is men begonnen met onderzoek naar het 'meten' van intelligentie. Er werden testen ontworpen, die bestaan uit een aantal oefeningen, waar je uiteindelijk een score uit krijgt. Met deze scores is men in staat om je intelligentie uit te drukken in een getal. Je intelligentiequotiënt, IQ, geeft aan hoe intelligent je bent. Een gemiddelde intelligentie wordt uitgedrukt met het getal 100. Ongeveer 68% van de mensen hebben een IQ tussen de 85 en 115 (zie figuur 1). Met een IQ lager dan 85, kan iemand niet zo makkelijk leren. Met een IQ van boven 115 is iemand redelijk intelligent. De meeste hoogbegaafden beschikken over een IQ dat hoger is dan 130. Zoals in het figuur 1 te zien is, heeft ongeveer 2,5% van de bevolking een IQ van hoger dan 130.

Figuur 1 Gauss-curve IQ schematisch weergegeven

Het is niet eenvoudig om een definitie van begaafdheid te geven. De omschrijvingen of definities van hoogbegaafdheid die je in de literatuur aantreft, verschillen veelal van elkaar. Je kunt ook op verschillende gebieden begaafd zijn. Iemand kan ver reiken op het ene gebied en minder ver op een ander gebied en omgekeerd.

De meest gebruikte definitie t.a.v. hoogbegaafde kinderen is het 'meer-factoren-model' van Mönks (1985):

Omschrijving volgens Mönks:

“Hoogbegaafdheid komt tot stand door een interactie tussen de drie persoonlijkheidskenmerken:

- hoge intellectuele capaciteiten (meestal hanteert men de grens een IQ van 130 of hoger)
- creativiteit (creatief zijn in het oplossen van problemen)
- motivatie/ volharding (doorzettingsvermogen om een taak te volbrengen).

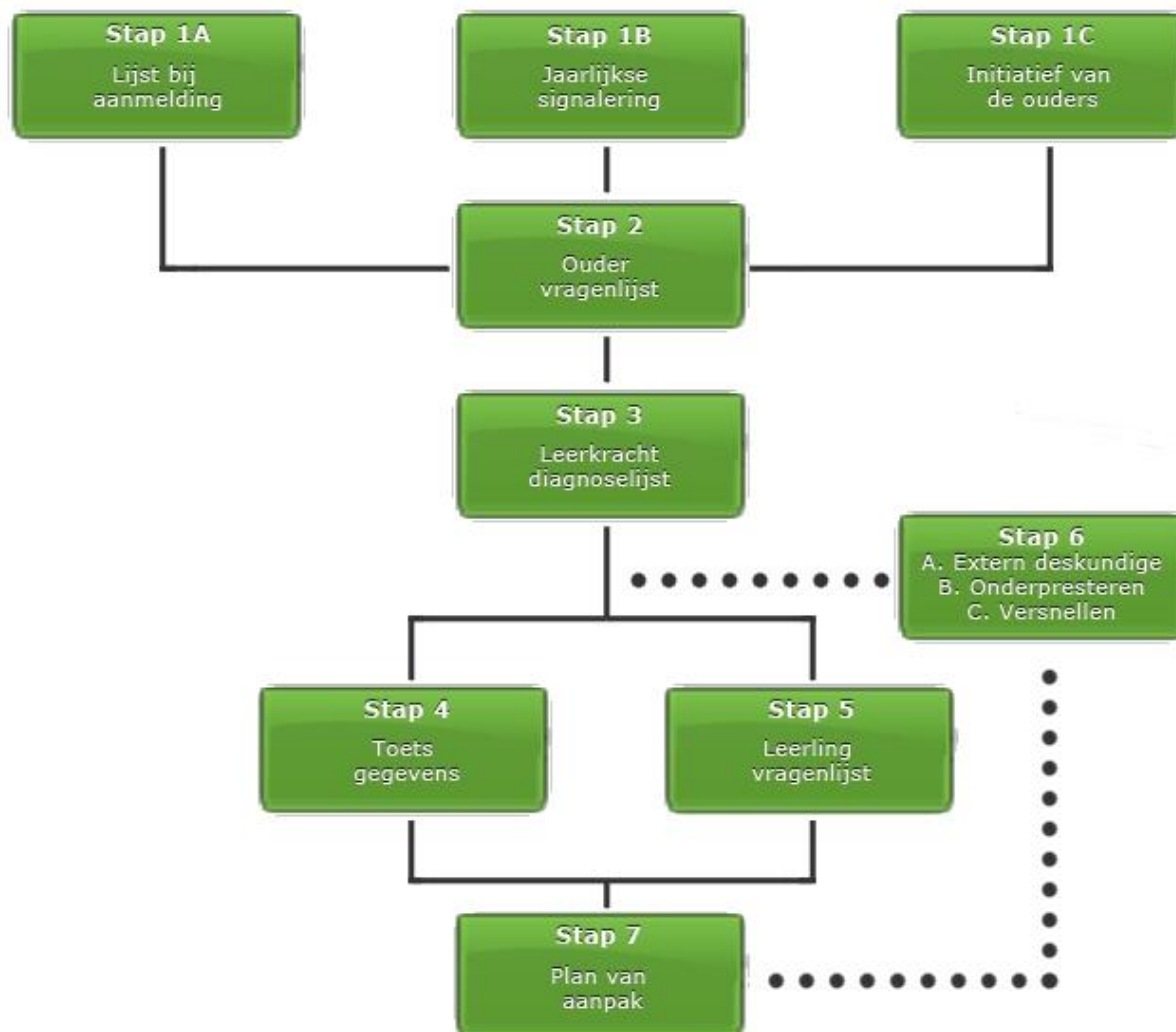
Deze persoonlijkheidskenmerken hebben voor een goede ontwikkeling een begrijpende en ondersteunende sociale omgeving (gezin, school en vrienden/leeftijdgenoten) nodig. Met andere woorden: een positief samenspel van de zes genoemde factoren is min of meer voorwaardelijk voor het manifest worden van hoogbegaafdheid.”

6. SiDi3

Op De Hobbitstee wordt SiDi3 gebruikt voor de signalering en diagnosticering van de meerkunners.

SiDi 3 is een signalerings- en diagnoseprotocol voor leerlingen van groep 1 tot en met 8, waarin de hele procedure in stappen is weergegeven. Het bevat instrumenten om de ontwikkelingsvoorsprong bij leerlingen en de mate van een hoge begaafdheid in kaart te brengen. Uitgangspunt is dat er een onderscheid wordt gemaakt tussen de signaleringsfase en diagnosefase. SiDi3 is opgebouwd uit drie delen: 1. Signalering, waarbij naar alle kinderen wordt gekeken. 2. Diagnose, waarbij het onderzoek bij een beperkte groep wordt voortgezet. 3. Uitvoering: het plan van aanpak.

Schematisch ziet SiDi3 er als volgt uit:

De signaleringsfase

STAP 1A De lijst bij aanmelding

De eerste signalering vindt plaats bij de aanmelding van nieuwe leerlingen. Voordat de leerling vier wordt komen ouder(s) en kind op school voor het intakegesprek. Het inschrijf- en inlichtingenformulier is leidraad voor dit gesprek. Het doel van dit gesprek is om zicht te krijgen op de ontwikkeling van de leerling.

Bij peuters/ kleuters kan er sprake zijn van een ontwikkelingsvoorsprong als de leerling één of meer van de volgende kenmerken bezit:

- Taalgebruik boven leeftijdsniveau
- Sterk geheugen
- Een specifieke, gedurende lange tijd, interesse op een bepaald gebied
- Bedenkt creatieve oplossingen voor een bepaald probleem
- Leert zichzelf lezen, rekenen en/ of tellen
- Is nieuwsgierig, stelt vragen, is opmerkzaam, observeert
- Is betrokken, neemt initiatieven
- Is onderzoekend, experimenteert, bouwt, ontwerpt
- Heeft een rijke fantasie, groot voorstellingsvermogen
- Heeft sterke concentratie
- Heeft oorspronkelijke humor
- Is onafhankelijk, kan alleen spelen of werken
- Kan logisch denken, ziet relaties, verbanden, grote patronen
- Is gevoelig, empathisch zorgzaam

Na het invullen van de lijst kunnen er drie conclusies getrokken worden:

1. Geen signaal van een ontwikkelingsvoorsprong
2. Voorzichtig signaal van een ontwikkelingsvoorsprong
3. Sterk signaal van een ontwikkelingsvoorsprong

Bij een voorzichtig of sterk signaal wordt in samenspraak met de CLZ doorgedaan met stap 2.

STAP 1B De jaarlijkse signalering

Aan het begin van een schooljaar wil je graag weten wat voor 'vlees je in de kuip hebt'. Met de gegevens van de overdracht heb je een eerste indicatie, maar het is natuurlijk mogelijk dat kwaliteiten van kinderen onopgemerkt zijn gebleven. Er zijn ook laatbloeiers die op latere leeftijd hun talenten ontwikkelen. Daarom wordt er jaarlijks voor de hele groep de jaarlijkse signaleringslijst ingevuld.

De jaarlijkse signaleringslijst wordt na 6 tot 8 weken vanaf het begin van het schooljaar ingevuld.

Het kan voorkomen dat je in de loop van het schooljaar signalen ziet die je aan het begin van het jaar niet zag. Deze leerling heeft wellicht 'eerst de kat uit de boom gekeken' en voelt zich nu pas veilig genoeg om zichzelf te laten zien. In een dergelijk geval vul je de signaleringslijst voor die leerling nogmaals in.

Er zijn twee signaleringslijsten.

- Groep 1 t/m 4 (ZORG - formulieren leeg - meerkunners - signalering 1-4)
- Groep 5 t/m 8 (ZORG - formulieren leeg - meerkunners - signalering 5-8)

De jaarlijkse signalering bestaat uit drie delen. Bij het eerste deel wordt er gekeken naar een mogelijke voorsprong op leeraspecten. Leerlingen die hier 5 of meer punten op scoren gaan door naar deel 2. Hier wordt gekeken naar signalen van zorg over zelfbeeld, omgang en werkhouding. Deel 3 is het bespreken van de resultaten/ conclusies met de CLZ. In dit gesprek wordt besloten welke leerlingen doorgaan naar stap 2 of stap 4.

STAP 1C Signalering op initiatief van de ouders

Een vraag van ouders is vaak de eerste aanleiding voor school om aandacht te besteden aan begaafdheid. Het is voor jouw als leerkracht belangrijk dat je de ouders serieus neemt en het gesprek aangaat.

Luister aandachtig naar de problemen die ouders op tafel leggen en neem daar de tijd voor. Inventariseer zo goed mogelijk waar de schoen het meest wringt. Is dat op cognitief terrein, verveling, demotivatie, heeft het te maken met perfectionisme en het niet aan de verwachtingen kunnen voldoen of ligt de kern van het probleem in de sociale en emotionele vaardigheden?

Aan de hand van het gesprek kun je toezeggingen doen dat je het diagnostisch traject in gang zult zetten, om erachter te komen wat er speelt. Doe geen toezeggingen die je niet waar kunt maken. Valse verwachtingen kunnen onbegrip en boosheid opwekken.

Verschil thuis en op school

Leerlingen kunnen thuis en op school ander gedrag vertonen. Op school kan de leerling zich aanpassen aan de verwachtingen van groepsgenoten en de leerkracht. De leerling doet op school wat er van hem of haar wordt gevraagd en valt in de groep niet op. De leerling bouwt gaande de dag frustratie op en reageert deze frustratie in de veilige thuishaven af.

Beeld van ouders over school

Houdt er rekening mee dat het voor ouders moeilijk is om schoolvorderingen van

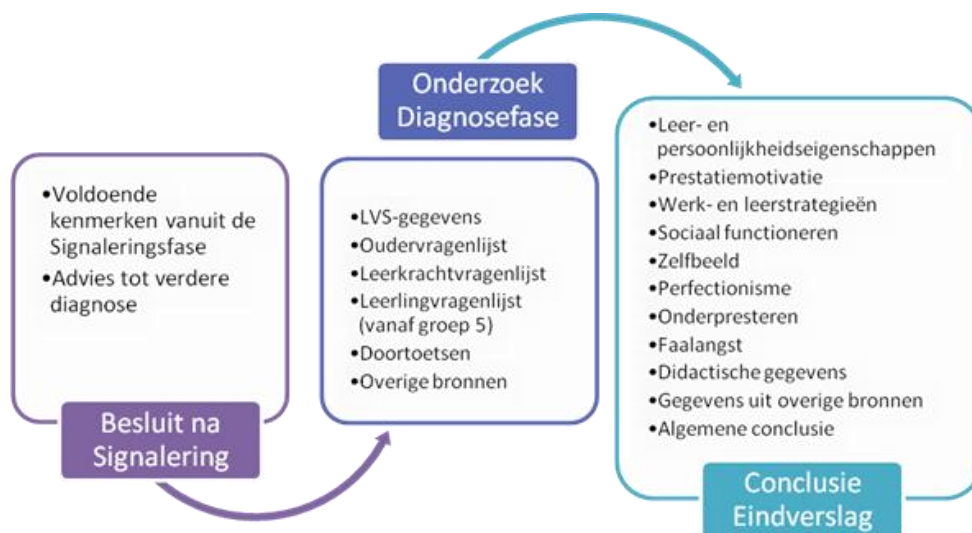
hun kind goed in te schatten.

Het gesprek met ouders wordt vastgelegd met formulier Signalering op initiatief van ouders 1-8 (ZORG - formulieren leeg - meerkunners - Signalering op initiatief van ouders 1-8)

Wanneer er vanuit de signaleringsfase voldoende signalen zijn ga je door met de diagnose.

Diagnosefase

Een goede diagnose is van wezenlijk belang bij de begeleiding van kinderen. Met SiDi3 is het mogelijk dat men er voor veel kinderen een afdoende diagnose mee kan stellen waarmee je als school en als leerkracht prima verder kan (zie figuur 2) Wanneer je niet tot een eenduidig diagnose of advies kan komen, bijvoorbeeld door een te complex beeld, dan kun je een extern onderzoek overwegen.

Figuur 2 Van signalering tot handelen

STAP 2 De oudervragenlijst

Het contact met ouders is een belangrijk onderdeel van dit protocol, omdat ouders veel over hun kind weten te vertellen.

Het doel van de oudervragenlijst is om zoveel mogelijk informatie te krijgen over het ontwikkelingsverloop van het kind. De ouders vullen de lijst thuis in en in een gesprek op school wordt de lijst met de leerkracht en CLZ besproken.

De oudervragenlijsten kunnen ook digitaal ingevuld worden.
(ZORG - formulieren leeg - meerkunners - oudervragenlijst 1-2)
(ZORG - formulieren leeg - meerkunners - oudervragenlijst 3-8)

STAP 3 De leerkrachtdiagnose

De leerkrachtdiagnose bestaat uit drie delen:

- Observatielijst invullen
- Diagnosegrafiek maken
- Conclusie en interventie voor een plan van aanpak

Wanneer de observatie betrekking heeft op een leerling die pas op school is gekomen, is het belangrijk dat deze observatie zo kort mogelijk na binnenkomst wordt uitgevoerd.

Wanneer de observatie betrekking heeft op een leerling die al enige tijd op school zit, moet er rekening worden gehouden dat er sprake kan zijn van aanpassingsgedrag. Dan moet er worden gekeken naar het gedrag van de leerling in vrije situaties. De observatielijsten dienen zo onbevooroordeeld mogelijk te worden ingevuld. Mocht het verkregen beeld uit de observatielijst haaks staan op dat van de ouders dan zal een externe deskundige worden ingeschakeld. (stap 6a)

STAP 4 Toetsgegevens groep 1-8

Deze stap wordt genomen om het didactische beheersingsniveau van de leerling vast te stellen. Dit wordt gedaan door middel van doortoetsen. Deze procedure wordt herhaald, totdat de leerling onder het beheersingsniveau scoort (CITO B of II en lager).

STAP 5 De leerling-vragenlijst 3-8

De leerlingenvragenlijst is een instrument om erachter te komen hoe het kind zelf over de school denkt. Het gaat in de lijst vooral om een eerlijk oordeel van de leerling.

STAP 6.a Aanvullende diagnose

Het inschakelen van een externe deskundige is raadzaam wanneer er een duidelijk verschil van inzicht is tussen de ouders en de leerkracht. Wanneer het beeld dat de ouders hebben over de mate van de ontwikkelingsvoorsprong niet wordt herkend in de observatie door de leerkracht, is het raadzaam om dit meningsverschil niet te laten escaleren en een extern onderzoek te laten doen.

Op grond van een schooldiagnose wordt er een plan van aanpak opgezet. Als blijkt dat dit plan niet tot voldoende resultaten leidt, is er ook een extern vervolgonderzoek gewenst.

Als team denken wij dat een erkend extern onderzoek geïndiceerd is, wanneer:

- er sprake is van tegenstrijdige informatie
- er mogelijk sprake is van onderpresteren
- er sprake is van gedragsproblemen
- er sprake is van bijkomende problemen (bv. dyslexie)
- er gedacht wordt aan vervroegd doorstromen.

Met de ouders wordt besproken wie de kosten van de deskundige betaalt. Als de school niet handelingsverlegen is, zullen de ouders zelf de kosten voor een externe deskundige moeten betalen.

STAP 6.b Onderpresteren

(Hoog)begaafde kinderen die niet of verkeerd in hun ontwikkeling gestimuleerd worden gaan soms onderpresteren. Met onderpresteren bedoelt men dat het hoogbegaafd kind (opvallend of veel) minder presteert dan zijn of haar capaciteiten toelaten. Een voorname oorzaak van het onderpresteren is een gebrek aan uitdaging (het niveau ligt te laag voor de hoogbegaafde), dit kan er voor zorgen dat de hoogbegaafde zich gaat vervelen en dat kan leiden tot een ernstig gebrek aan motivatie waardoor de hoogbegaafde gaat onderpresteren. Wanneer hoogbegaafde kinderen onvoldoende onderwijs op maat krijgen en niet 'leren leren', kunnen problemen in het vervolg/hoger onderwijs ontstaan.

Onderpresteren kan ook andere oorzaken hebben zoals emotionele problemen of een gebrek aan motivatie. Dit kan ook gebeuren omdat het kind niet wil opvallen tussen de leeftijdsgenoten en zich aan gaat passen aan de groep (bewust of onbewust). Onderpresteren heeft altijd negatieve gevolgen voor het kind. Het is belangrijk dat leerkrachten alert zijn op onderpresteerders. Ze vallen binnen een groep vaak niet direct op. Vanuit het signaleringsinstrument moet voor deze groep specifiek aandacht zijn. Belangrijk aspect hierbij is dat de informatie van de ouders serieus genomen moet worden.

Wanneer er een vermoeden is van onderpresteren wordt de “signaleringslijst onderpresteren” uit het SiDi 3 protocol ingevuld (zie blz. 72 uit SiDi 3).

STAP 6.c Versnellen of vervroegde doorstroming

Onder vervroegd doorstromen verstaan we leerlingen die eerder dan hun kalenderleeftijd doorstromen naar een volgend leerjaar. Bij leerlingen in de groepen 3 t/m 8 wordt pas overgegaan tot een overweging, wanneer een kind niet meer ontwikkelt in een groep en wanneer er in voldoende mate sprake is geweest van compacting en verrijking.

Criteria die worden gehanteerd kunnen worden bij het versnellen:

- het kind heeft op alle vakgebieden extra uitdaging nodig.
- het kind heeft niet genoeg aan de extra uitdaging die in de huidige groep geboden kan worden.
- cognitief gezien functioneert het kind op het niveau van een jaargroep verder en er wordt geschat dat het kind ook sociaal gezien goed op zijn plek zal zijn in de nieuwe groep.

Wanneer vervroegd doorstromen overwogen wordt, vindt er altijd overleg plaats met de CLZ, de directeur en leden van de werkgroep meerkunners. Tevens zal alles goed worden doorgesproken met de ouders. Met de leerling zal eveneens een gesprek plaatsvinden om zijn/haar mening te peilen. In dat gesprek zullen ook de positieve en negatieve aspecten van de verandering ter sprake komen. Zodra besloten wordt om een leerling vervroegd te laten doorstromen, wordt dit in het team bekendgemaakt, zodat iedereen hiervan op de hoogte is.

Een beslissing tot vervroegd doorstromen wordt zeer goed afgewogen. Voorafgaand aan deze beslissing zal het kind op meerdere gebieden (zie ook hierboven omschreven criteria) in kaart worden gebracht:

- cognitief (IQ)
- didactisch
- sociaal
- emotioneel
- geboortemaand
- fysiek (ziektes)
- mening van ouders (kan niet doorslaggevend zijn)
- mening van leerkrachten
- mening van het kind zelf (kan niet doorslaggevend zijn)

Na het vervroegd doorstromen is het belangrijk om regelmatig een gesprekje te houden met de leerling. Begeleiding voor deze leerling blijft noodzakelijk. Zo kan het in sommige gevallen van belang zijn om de hoeveelheid schriftelijke verwerking aan te passen, we denken dan vooral aan de onderbouw. Dit gezien het verschil in

leeftijd en met name ook de motorische ontwikkeling. Versnellen gaat echter niet zonder verrijken. Als de leerling zich, na enkele weken heeft aangepast aan de nieuwe groep, zullen het compacten en verrijken weer opgepakt moeten worden! Tot slot: Vervroegd doorstromen gebeurt in principe alleen in de onderbouw. Een kind doorloopt dan een verkorte kleuterperiode en gaat vervroegd naar groep 3 (eventueel na de Kerstvakantie). Versnellen in de groepen 3 t/m 8 gebeurt alleen in heel specifieke gevallen en per (hoge) uitzondering.

Uitvoeringsfase

STAP 7 Plan van aanpak

Aanpassingen in de reguliere leerstof

Voor meerkunners is het noodzakelijk om de reguliere leerstof in te dikken. Afhankelijk van het niveau van de leerling wordt er meer of minder gecompect. Voor kleuters betekent dit dat ze sneller door de ontwikkelingsmaterialen heen gaan, doordat ze bijvoorbeeld een niveau overslaan of doordat ze op een hoger niveau instappen.

Wanneer leerlingen van groep 3 t/m 8 langere tijd achtereen (twee opeenvolgende CITO-toetsen) A of A+ scoren bij rekenen en/of 90 % goed scoren op methode gebonden toetsen (een half jaar) bij het rekenen, kun je volgens de methode compacten. Dit gebeurt altijd na overleg met de coördinator leerlingenzorg. Wanneer leerlingen werken met het compactingsprogramma betekent dit dat ze minder stof uit het rekenboek hoeven te maken, doch wel enige oefening krijgen in onder andere het automatiseren en memoriseren. Wanneer ze hun werk af hebben, gaan ze verder met de lesstof voor de meerkunners, hun eigen uitdagender werk.

Aanbieden van verrijkingsstof

Welke verrijkingsstof bieden we aan?

Groep 1 t/m 2:

De heterogene samenstelling van de kleutergroepen geeft veel mogelijkheden tot verdieping bij jonge kinderen. Vooral bij kringactiviteiten krijgen ze meer aangeboden dan bij hun kalenderleeftijd past. Ook bieden de vele open vragen hen mogelijkheden om zich in opdrachten te verdiepen. Het bestaande ontwikkelingsmateriaal biedt eveneens veel mogelijkheden tot verdieping en kan in grotere stappen worden doorlopen.

Wanneer kinderen toe zijn aan leren lezen en/of rekenen zal per kind bekeken worden hoe hier zo goed mogelijk op ingespeeld kan worden.

Groep 3 t/m 8:

Wanneer meerkunners compacten blijft er structureel tijd over voor ander, meer uitdagend werk. Het uitdagender werk wordt gedaan in de tijd die overblijft door het indikken van de reguliere leerstof. Het verdient de voorkeur om het verplichte werk

per week zoveel mogelijk te clusteren en bijvoorbeeld op van te voren vastgestelde dagen (bijvoorbeeld dinsdag en donderdag) te maken. De 'overgebleven tijd' bestaat dan uit grotere blokken, zodat de meerkunners langere tijd achter elkaar kunnen werken aan hun verrijkingsmateriaal. Ook door het weglaten van (een deel van) de instructie wordt extra tijd gecreëerd. Het werk vindt zoveel mogelijk plaats binnen de eigen groep en kan ook worden opgenomen in de weektaak.

Dit werk moet echt verrijkend zijn en niet meer van hetzelfde bieden. Bij verrijking kan onderscheid gemaakt worden tussen verdiepen en verbreden.

Bij verdieping wordt er dieper op de reguliere leerstof ingegaan. Enerzijds zijn dat ster- of plusopdrachten, maar ook kan de stof aangepast worden door gesloten vragen te veranderen in open vragen. Bijvoorbeeld: in plaats van $5 \times 10 = \dots$, kan ook gesteld worden 'bedenk zoveel mogelijk sommen met uitkomst 50'. Ook kan je de leerstof bij de zaakvakken nog verder uit laten diepen, nauw aansluitend bij de interesse van de leerling. Stel bijvoorbeeld de vraag: "Wat zou je er nog meer over willen weten? Waar kun je die informatie vandaan halen?" Etc.

Bij verbreding krijgt de leerling leerstof aangeboden die niet in het reguliere pakket van de basisschool hoort. Te denken valt dan aan projectmatig werk (met behulp van samenwerkend leren en coöperatief leren), aan filosoferen of aan ander speciaal voor (hoog) begaafde kinderen ontwikkeld materiaal (bijvoorbeeld ReKentijgers). In de groepen 7 en 8 kan worden gedacht aan een vreemde taal of het vak techniek. Indien er gekozen wordt voor verbreding, zal dit altijd in overleg gebeuren met de leerkracht. Tevens zullen er altijd afspraken gemaakt worden over het extra werk. Het extra werk mag geen vrijblijvend karakter hebben. Er moet worden gekeken naar inzet strategie en resultaat.

Gewerkt wordt met het meerkunners logboek (bijlage 2), waarin afspraken kunnen worden gemaakt over het werk, zodat er duidelijkheid bestaat over de wederzijdse verwachtingen en de voortgang staat beschreven voor een volgende leerkracht. Het logboek wordt voorgelegd aan de ouders van de leerling zodat zij ook inzage hebben in de voortgang van de leerling. In het logboek zal het volgende komen te staan:

- De beginsituatie
- De doelstelling.
- De werkwijze.
- De materiaalkeuze.
- De evaluatie.

Een aandachtspunt in het logboek zou moeten zijn, dat de samenwerking met andere kinderen zoveel mogelijk gestimuleerd wordt en dat er terugkoppeling naar de groep moet plaatsvinden (bijvoorbeeld in de vorm van een presentatie, een spreekbeurt of een tentoonstelling). Dit om te voorkomen dat de leerling te geïsoleerd van de groep aan het werk is.

Bij de overgang naar een nieuw leerjaar zal aan de nieuwe leerkracht worden doorgegeven, middels het logboek, hoe de leerling(en) het afgelopen jaar gewerkt

heeft/hebben, en ook met welk resultaat, zodat hier in de volgende groep mee verder gewerkt kan worden.

De Hobbitstee wil, in het kader van Passend Onderwijs, zoveel mogelijk leerlingen op de eigen school begeleiden. Dit betekent dat men de meerkunners binnen de eigen school zo goed mogelijk wil opvangen.

Ook onderpresteerders hebben recht op het werken met verrijkingsmateriaal. Een goede begeleiding is echter wel essentieel. Zeker wanneer kinderen absoluut onderpresteren en dus ook onder groepsniveau zijn gaan functioneren, terwijl ze veel beter zouden moeten kunnen, is het extra van belang een goed evenwicht te vinden tussen de hoeveelheid regulier werk en de hoeveelheid verrijkingsmateriaal. Het uitgangspunt mag hierbij niet zijn dat het kind eerst al zijn reguliere werk goed moet hebben gemaakt voordat het mag compacten en verrijken. Soms werkt het aanbieden van verrijkingsmateriaal en het indikken van de reguliere leerstof dusdanig positief dan het kind ook weer meer gemotiveerd zijn ingedikte reguliere werk maakt. Kennis van onderpresteren is essentieel!

Beoordeling

Aan het werken met verrijkingsmateriaal zullen eisen worden gesteld, het is namelijk niet een vrijblijvende bezigheid. Zo moet de taak bijvoorbeeld binnen een afgesproken tijd af zijn, en zal ook echt worden beoordeeld. In het logboek zal de wijze van beoordeling, de inzet, strategie, resultaat en evaluatie worden opgenomen. Op het rapport zal het werken met verrijkingsmateriaal en de beoordeling hiervan vermeld worden.

Evaluatie van de begeleiding

De evaluatie tussen de coordinator leerlingenzorg en de groepsleerkracht vindt plaats tijdens de groepsbesprekingen. Deze vinden tweemaal per jaar plaats. Evaluatie met de leerlingen gebeurt in de groep tussen de groepsleerkracht en de leerling. De procesbesprekingen vinden wekelijks plaats. De leerkracht zal steeds met de leerling afspreken welk item (cognitief en/of pedagogisch: product of proces) gedurende een periode voor dat kind centraal staat. Na een aantal weken wordt dit geëvalueerd. Met de ouders worden de vorderingen besproken tijdens de spreekavonden of op een daarvoor gekozen moment. De ouders hebben dan inzage in het aangelegde logboek met de vorderingen van hun kind. In het rapport van de meerkunner zal er een beoordeling worden gegeven van de door hun geleverde prestaties.

Jaarlijks wordt het beleidsplan (op een vast moment) op teamniveau geëvalueerd, indien wenselijk of noodzakelijk wordt dit moment aangepast.

7. Aanbod

7.1 Meerkunnerskist en kast

Voor leerlingen die in aanmerking komen voor een aangepast aanbod wordt de volgende werkwijze gehanteerd:

- Basiswerk
 - compacten van de lesstof van de groep
- Mindwerk
 - ter vervanging van basisstof
 - kant en klare werkboekjes rekenen/ taal/ wereldoriëntatie
- Keuzewerk
 - projecten/ werkstukken/ muurkrant/ etc
 - eigen inbreng van leerling

In de meerkunnerskast (in de hal) en in de meerkunnerskist (in elke klas aanwezig) zitten kant en klare materialen die ingezet kunnen worden voor 'mindwerk'.

Voor het keuzewerk kunnen materialen uit de meerkunnerskast gebruikt worden, maar ook projecten die op internet te vinden zijn. De denksleutels (zie 7.2) kunnen ook ingezet worden voor het keuzewerk.

7.2 Denksleutels

Denksleutels zijn sleutels met daarop een vraag of opdracht die kinderen aanzet tot creatief, analytisch en praktisch denken. Vrijwel alle kinderen zijn bekend met het begrip "sleutel" als een ding dat je gebruikt om iets te openen. De denksleutels gebruiken we om ons denken te openen.

De denksleutels zijn bedacht door de Australiër Tony Ryan. Hij heeft ze ontwikkeld na het lezen van twee boeken; 'The Thinker's Toolbox' en 'Adventures in Thinking'.

Denksleutels zijn sleutels met daarop een vraag of opdracht die kinderen aanzet tot creatief, analytisch en praktisch denken. De sleutels stimuleren om een ander perspectief aan te nemen.

In totaal zijn er 20 sleutels die klassikaal of in een klein groepje ingezet kunnen worden. Samenwerken stimuleert het reflecteren en levert meer ideeën en inzichten op.

Een overzicht van de verschillende denksleutels is te vinden in bijlage 3

8. Hobbitkaart

Hobbitkaart

Meerkunners

	Doel
	Signaleren van meerkunners op De Hobbitstee Aansluiten bij de onderwijsbehoeften van de meerkunners op De Hobbitstee
	Methode
	SiDi3 wordt ingezet voor signalering en diagnosticering Extern intelligentieonderzoek wordt door school gedaan wanneer school handelingsverlegen is. Inzet van 'mindwerk' kant en klare materialen uit de meerkunnerskast en- kist. Denksleutels
	Materialen
	Rekenen: Pluspunters en Rekentijgers Taal: Taalboek extra (TaalActief) Wereldoriëntatie:
	Afspraken
	Werken volgens het meerkunners protocol Jaarlijkse signalering met SiDi3 Compacten en verrijken van de lesstof voor meerkunners

BIJLAGE 1:

Uitleg subgroepen in de doelgroep:

- Kleuters met een ontwikkelingsvoorsprong: De IQ scores van jonge kinderen zijn minder betrouwbaar, aangezien kinderen zich op jonge leeftijd met sprongen ontwikkelen. op het moment van de testafname is niet duidelijk is of de ontwikkeling van het kind zich net voor of na zo'n sprong bevindt. Tevens vereist de intelligentietest motorische vaardigheden die nog niet altijd voldoende tot ontwikkeling zijn gekomen op jonge leeftijd. De verbale intelligentie wordt gedeeltelijk beïnvloed door het milieu waarin het kind opgroeit en zijn jonge kinderen meer afhankelijk van volwassenen in hun omgeving.
- Hoogintelligente kinderen: Kinderen met een hoog IQ (> 130), kinderen die snel zijn van begrip, een hoog leertempo hebben, een goed geheugen en een brede algemene kennis en interesse.
- Intelligente kinderen: Binnen onze doelgroep bevinden zich ook kinderen die snel klaar zijn met de leerstof (gewoon harde werkers) en een IQ > 115 hebben (indien bekend), maar die wel behoefte hebben aan extra uitdaging.
- (Hoog)begaafde kinderen: kinderen met dezelfde leereigenschappen als de (hoog)intelligente kinderen, maar die ook behoefte hebben aan het toepassen van verworven kennis en een goed analytisch - en een sterk probleemoplossend vermogen hebben. Ze zijn gemotiveerd (als het werk op niveau is) en zijn creatief in hun denken. Ze beschikken over persoonskenmerken als hoge mate van autonomie, zelfvertrouwen, een positief zelfbeeld, vermogen tot reflectie en sociale competentie.
- Kinderen die partieel begaafd zijn en bijvoorbeeld opvallen omdat ze erg goed zijn in rekenen of juist alleen erg goed scoren op taalgebied.
- Onderpresteerders: Kinderen die minder presteren dan hun capaciteiten toelaten, anders gezegd, "niet doen wat ze wel kunnen".
- In aanleg hebben kinderen enkele begaafdheidsfactoren meegekregen, maar gaandeweg moet blijken of deze begaafdheidsfactoren zullen leiden tot prestaties op (hoog)begaafd niveau op één of meer gebieden. Hoogbegaafdheid zal volgens de theorie van Heller (zie bijlage 1) moeten blijken na enkele jaren.

Bijlage 2:

Meerkunners logboek

MK logboek(naam)

Intelligentietest Intelligentietest afgenomen JA/NEE datum:..... Totaal IQ..... Verbaal IQ Performaal IQ	
SiDi Stap 2 Oudervragenlijst ingevuld JA/NEE datum:..... Stap 5 Leerlingenvragenlijst 3-8 ingevuld JA/NEE datum:.....	
schooljaar/ leerkracht/ groep	Periode/ werkwijze/ materiaalkeuze/ evaluatie

Het MK logboek sla je op in de map lopende plannen (MK logboek naam kind). Aan het eind van het schooljaar plaats je hem in Parnassys

Bijlage 3:

Denksleutels

DENKSLEUTEL	OPDRACHT	VOORBEELD VOOR JONGE KINDEREN (2,5 TOT 6 JAAR)	VOORBEELD VOOR OUDERE KINDEREN (6 TOT 12 JAAR)
Vraag-sleutel 	Begin met het antwoord Laat kinderen vragen verzinnen die leiden tot alleen dat antwoord	Het antwoord is 'appel'. Welke vraag kun je stellen?	Het antwoord is 'vrijheid'. Welke vragen kun je stellen?
Nietus- sleutel nee 	Bepaal het omgekeerde. Plaats woorden als (kan) niet, (zal) nooit in een opdracht.	Noem 2 dingen die Sinterklaas nooit in je schoen zou stoppen?	Noem 10 geluiden die je NOOIT in het oerwoud zult horen?
Wat als-sleutel 	Stel de kinderen een 'Wat als...?' vraag. Laat kinderen oorzaken en gevolgen benoemen.	Wat zou er gebeuren als dieren plotseling konden praten?	Wat zou er gebeuren als je niet meer ziek kon worden?
Combinatie-sleutel 	Laat kinderen de eigenschappen van twee voorwerpen die niet bij elkaar horen benoemen . Laat kinderen eigenschappen combineren zodat een nieuw voorwerp ontstaat.	Een knuffel is zacht en heeft ogen en een mond. Een kast staat stevig en heeft deuren en laatjes. Een opbergknuffel met vakjes zou de combinatie kunnen zijn	Een boom staat op een vaste plek in de buitenlucht en verandert elk seizoen van kleur. Een muizenval kun je overal neerzetten en vangt muizen. Een muizenval die van kleur verandert en daardoor niet opvalt als je hem buiten bij een boom plaatst, zou de combinatie kunnen zijn.
Alfabet-sleutel 	Laat kinderen woorden bedenken die beginnen met de letters A t/m Z die op de één of andere manier te maken hebben met een bepaalde categorie of met een bepaald onderwerp.	Dieren Aap Beer C (overslaan) Duif Ezel	Sprookjes Assepoester Boze wolf C.....
Lachwekkend- sleutel 	Doe een lachwekkende of uitspraak of stelling. Laat kinderen argumenten verzinnen om de stelling aannemelijk te maken.	Op lego blokken kun je prima slapen Als je er veel hebt kun je een bed bouwen. Als je er dan iets zachts overheen legt dan lukt het misschien wel.	De overheid zou iedereen een gratis auto moeten geven. Dit zorgt voor veel werkgelegenheid Hierdoor hoeft de regering minder kosten te maken.

Variatie-sleutel 	Vraag kinderen op hoeveel verschillende manieren ze een bepaalde activiteit kunnen doen.	Op hoeveel manieren kun je een jas aandoen?	Op hoeveel manieren kun je nieuwe vrienden maken?
Uitvinding-sleutel 	Laat kinderen uitvindingen ontwerpen. Stimuleer ze om ongebruikelijke manieren en materialen te gebruiken.	Maak van zand een auto	Ontwerp een bedopmaakapparaat
Overeenkomst-sleutel 	Vraag kinderen om overeenkomsten te noemen van twee duidelijk verschillende voorwerpen.	Wat is er hetzelfde aan een bal en een auto?	Wat is de overeenkomst tussen een steen en een bloem?
Voorspel-sleutel 	Laat kinderen voorspellen hoe bepaalde voorwerpen, situaties of omstandigheden er in de toekomst uitzien.	Hoe ziet ons lokaal er met kerstmis uit?	Hoe zou jouw kamer er over 10 jaar uit zien?
Muur-sleutel 	Leg de kinderen een stelling of uitspraak voor die normaal gesproken niet ter discussie staat en dus staat als een huis. Laat de kinderen de stelling ontkrachten door andere manieren te bedenken om met de situatie om te gaan.	Soep eet je met een lepel. Je kan soep ook uit een beker drinken.	Alle kinderen moeten maandag naar school Als we thuis leren dan ... Zieke kinderen mogen thuis blijven. Als we in het weekend leren dan..
VET-sleutel vet! 	Laat kinderen alledaagse voorwerpen verbeteren door de volgende handelingen Vervormen Eraf halen Toevoegen	Hoe kun je deze toren verbeteren? Je mag dingen Vervormen, Er af halen en Toevoegen.	Hoe kun je dit spel verbeteren? Je mag dingen Vervormen, Er af halen en Toevoegen.
Nadeel-sleutel 	Laat kinderen nadelen van een alledaags voorwerp bedenken. Bedenk dan manieren om deze nadelen op te heffen.	Met een vork kan je geen soep eten, boterham smeren.	Met een telefoon kan je niet timmeren, meten, schrijven.
Plaatje-sleutel 	Laat de kinderen een afbeelding zien die niet direct gekoppeld is aan een thema Laat de kinderen argumenten bedenken waarop de afbeelding toch gekoppeld kan worden aan het thema.	Wat heeft deze foto van een banaan met Sinterklaas te maken?	Wat heeft deze foto van een aanslag in Afghanistan te maken met onze les over bezuinigingen?

<p>Constructie-sleutel</p> 	<p>Laat de kinderen met behulp van een beperkte hoeveelheid materiaal een bouwkundig probleem oplossen.</p>	<p>Probeer met deze doosjes iets te bouwen dat hoger is dan je stoel.</p>	<p>Bouw een zo hoog mogelijke constructie die zelfstandig kan blijven staan, waarbij je gebruik maakt van deze krant, plakband en een schaar</p>
<p>Interpretatie-sleutel</p> 	<p>Beschrijf een ongebruikelijke situatie Vraag de kinderen om verschillende redenen te bedenken voor het bestaan van deze situatie.</p>	<p>Waarom huilt de Clown?</p>	<p>Waarom zit er een slang in het toilet?</p>
<p>Brainstorm-sleutel</p> 	<p>Geef de kinderen een probleemstelling die opgelost moet worden Laat kinderen brainstormen over een lijst met mogelijke oplossingen</p>	<p>Hoe zou jij het speelplein leuker kunnen maken?</p> <p><u>Regels voor brainstorming:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Probeer ze veel mogelijk ideeën te bedenken zonder na te denken of het wel kan. • Ongewone en gekke ideeën mogen ook • Aansluiten bij andere ideeën mag • Je mag andere ideeën niet afkeuren 	<p>Hoe zou jij jouw dorp veiliger kunnen maken?</p>
<p>Verplicht verbonden-Sleutel</p> 	<p>Laat de kinderen een oplossing bedenken voor een probleem waarbij ze verplicht zijn om een aantal voorwerpen te gebruiken.</p>	<p>Hoe kan je water drinken met een vel papier?</p>	<p>Hoe haal je jouw vlieger uit een boom met behulp van een zakje pinda's, een haarborstel en een stripboek?</p>
<p>Ander gebruik-sleutel</p> 	<p>Laat kinderen hun fantasie en voorstellingsvermogen gebruiken om manieren te bedenken waarop een bestaand voorwerp anders gebruikt kan worden.</p>	<p>Noem 2 dingen die je ook met een vork kunt doen behalve eten.</p>	<p>Noem 10 manieren waarop een rode clownsneus anders gebruikt zou kunnen worden.</p>
<p>Anders dan anders-sleutel</p> 	<p>Laat kinderen manieren bedenken om een bepaalde opdracht uit te voeren zonder de normale hulpmiddelen te gebruiken.</p>	<p>Hoe kan je tandenpoetsen zonder tandenborstel? Hoe kan je water drinken zonder beker?</p>	<p>Hoe kan je het gras maaien zonder grasmaaier? Hoe kan je oorlog voeren zonder wapens?</p>